

УДК 343.9

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.4.82>**А. О. Марієнко**

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального права та кримінології
Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Е. Ф. Розовенко

військовий юрист

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА НЕДОТОРКАНОСТІ: ЕВОЛЮЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА ВІД ЧИННОГО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ДО ПРОЄКТУ НОВОГО

У статті здійснено комплексний аналіз еволюції кримінально-правового регулювання правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи в Україні, з особливим акцентом на адаптацію національного законодавства до міжнародних стандартів. Дослідження охоплює історичний розвиток відповідних норм, починаючи з Кримінального кодексу Української РСР 1960 року, який відображав радянські підходи до криміналізації таких діянь, і завершується сучасним Кримінальним кодексом України, зокрема з урахуванням ключових законодавчих змін, внесених у період з 2018 по 2021 роки. Ці зміни стали відповіддю на сучасні виклики, зокрема необхідність гармонізації українського законодавства з міжнародними зобов'язаннями, взятими Україною в рамках європейської інтеграції. Особливу увагу приділено впливу міжнародних правових актів на трансформацію національного кримінального законодавства. Детально проаналізовано роль Стамбульської конвенції (Конвенція Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами) та Лансаротської конвенції (Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства). У дослідженні також розглянуто ключові новації проєкту нового Кримінального кодексу України. Зокрема, висвітлено концептуальну зміну термінології, де замість поняття «статева» свобода пропонується використовувати «сексуальна» свобода, що відповідає сучасним міжнародним підходам. Запровадження поняття «добровільна згода» як центрального елементу визначення злочинів проти статевої свободи є важливим кроком до узгодження з міжнародними стандартами. Крім того, проєкт деталізує поняття «сексуального проникнення» та пропонує нові підходи до класифікації кримінальних правопорушень, що дозволяє точніше кваліфікувати діяння. Водночас у статті здійснено критичний аналіз недоліків проєкту КК України. Зокрема, звернуто увагу на дискусійні аспекти встановлення віку добровільної згоди, що викликає суперечки в контексті захисту прав дітей та підлітків. Окремо розглянуто проблеми визначення меж сексуального домагання, яке в проєкті сформульовано недостатньо чітко, що може ускладнити правозастосування. На основі проведеного аналізу сформульовано низку пропозицій щодо вдосконалення положень проєкту КК України.

Ключові слова: міжнародні стандарти, добровільна згода, кримінальні правопорушення, статева свобода, статева недоторканість.

Постановка проблеми. З огляду на процес трансформації суспільних відносин, посилення уваги до захисту прав і свобод людини, а також зростання чутливості суспільства до проблем сексуального насильства, законодавець змушений

постійно вдосконалювати та переглядати підходи до нормативного регулювання відповідних кримінально-правових норм. Такий перегляд має забезпечити ефективну протидію цим правопорушенням, відповідний захист потерпілих та баланс

між репресивними і правозахисними засадами кримінального права.

Так, чинний Кримінальний кодекс України (далі – КК України) містить окремий розділ, присвячений кримінальним правопорушенням проти статевої свободи та статевої недоторканності особи, однак його положення потребують удосконалення відповідно до сучасних міжнародних стандартів та змін у суспільному сприйнятті посягань на досліджуваний об'єкт кримінально-правової охорони [1]. У зв'язку з цим розробка проекту нового Кримінального кодексу України (далі – проект КК України), який міститиме оновлений підхід до кримінально-правової охорони вже сексуальної свободи та сексуальної недоторканності людини, що є вкрай актуальним завданням [2]. Таким чином, у межах цього дослідження буде здійснено аналіз основних законодавчих прогалин та запропоновано шляхи вдосконалення кримінально-правової політики України у сфері захисту статевої свободи та статевої недоторканності особи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасного наукового доробку, присвяченого проблематиці кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи, засвідчує стійкий інтерес дослідників до питань удосконалення кримінального законодавства України у цій сфері. Серед авторів, чиї праці відзначаються глибиною опрацювання теми та актуальністю наукових підходів, варто виокремити наступних: Борисов В.І., Дорош Л.В., Дудоров О.О., Колінько О.О., Логвиненко Є.С., Леган І.В., Луценко І.Г., Політова А.С., Мартинишин Г.Я., Орлов Ю.В., Світличний О.О., Сокурєнко В.В., Руфанова В.М., Хряпінський П.В., Хавронюк М.І., Черевко К.О., Шевчук Т.А., Шаблистий В.В., Шевченко С.І., Шинкаренко Ю.В., Янушевич В.В. та інші.

Метою статті – аналіз еволюції кримінального законодавства України щодо правопорушень проти статевої свободи та недоторканності, зокрема порівняння змін від чинного КК України до нових законодавчих ініціатив.

Викладення основного матеріалу. Еволюція законодавства у сфері протидії

кримінальним правопорушенням проти статевої свободи та недоторканності особи є не лише юридичним, але й соціальним інноваційним процесом, який враховує сучасні потреби суспільства. В контексті чого, почати наше дослідження ми пропонуємо з ретроспективного екскурсу реформування кримінального законодавства. Так, Кримінальний кодекс Української Радянської Соціалістичної Республіки (далі – КК 1960 року), значною мірою спирався на положення попередніх кодифікованих актів. У сфері правопорушень проти особи він містив положення про п'ять складів досліджуваних злочинів, а саме: зґвалтування; задоволення статевої пристрасті неприродним способом; статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості; розбещення неповнолітніх і мужолозтво [3]. Принагідно зауважити, що КК 1960 року не передбачав окремого розділу, присвяченого злочинам у сфері статевої свободи та статевої недоторканності особи, а включав ці склади злочинів до глави 3 під назвою «Злочини проти життя, здоров'я, волі і гідності особи» [3]. Подібний підхід не був новим, адже ще Кримінальний кодекс УСРР 1927 року містив аналогічні положення [4].

На противагу цьому, у межах першої редакції КК України 2001 року вперше в історії незалежної України було запроваджено окремий розділ IV під назвою «Злочини проти статевої свободи та недоторканності», що містив низку статей [2]. Зокрема, стаття 152 КК України передбачала відповідальність за зґвалтування, визначаючи його як статеві зносини, вчинені із застосуванням фізичного насильства, погрози його застосування або використання безпорадного стану потерпілої особи [5, с. 359]. Водночас інші форми сексуального насильства регламентувалися окремою нормою – статтею 153 КК України, яка передбачала покарання за насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом, охоплюючи всі випадки примусових сексуальних дій, незалежно від гетеро- або гомосексуальної спрямованості, крім вагінального проникнення (під «статевими зносинами» у редакції статті 152 КК України 2001 року велась мова про природні статеві зно-

сини – коїтус), які здатні задовольнити статеву пристрасть особи будь-якої статі, зокрема: мужолозтво; лесбійство; орогенітальний контакт; аногенітальний контакт; сурогатні форми статевих зносин, які імітують природний статевий акт; сексуальний мазохізм тощо [5, с. 359].

Ще одним видом злочинів, зафіксованих у тогочасній редакції КК України, було примушування до вступу в статевий зв'язок, передбачене статтею 154 КК України. Вона охоплювала випадки, коли матеріально або службово залежну особу (жінку чи чоловіка) змушували до вступу в статевий зв'язок природним або неприродним способом [5, с. 367].

Значну увагу законодавець приділяв також злочинам, пов'язаним із сексуальними діями щодо дітей. Стаття 155 КК України встановлювала кримінальну відповідальність за добровільні статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості [5, с. 369]. Окремо у статті 156 КК України йшлося про розбещення неповнолітніх, що передбачало покарання за вчинення розпусних дій стосовно осіб віком до 16 років [5, с. 371]. При цьому згода потерпілої особи не впливала на кримінально-правову оцінку діяння.

Попри наявність відповідних норм, така редакція кримінального законодавства, мала значні недоліки. Однією з головних проблем була відсутність поняття «добровільної згоди». Актуальність цього питання зумовлена тим, що розширене трактування способів вчинення посягань на статеву свободу та статеву недоторканність могло призвести до надмірного тлумачення меж кримінальної відповідальності. Це створювало ризики небажаної криміналізації ситуацій, які не охоплювались у межах диспозиції статей досліджуваного розділу КК України, що ще раз доводить, важливість обережного здійснення розширення меж кримінальної відповідальності з урахуванням реальних загроз і суспільної небезпеки певних дій.

Крім того, спостерігалось обмежене розуміння сексуального насильства. Попередня редакція закону розділяла злочини на «зґвалтування» (що охоплювало лише вагінальне проникнення) та «насильницьке задоволення статевої пристрасті

неприродним способом» (що включало інші форми сексуального насильства). Такий підхід не відповідав міжнародним стандартам, зокрема положенням Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (далі – Стамбульська конвенція) [6].

Своєю чергою, у 2018–2019 роках до КК України були внесені суттєві зміни з метою удосконалення положень розділу IV, який до речі було перейменовано на «Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи» у зв'язку з ухваленням Закону України від 22.11.2018 року № 2617-VIII [6]. Одним з важливих кроків стало ухвалення Закону України від 06.12.2017 року № 2227-VIII. Цей закон суттєво змінив правове регулювання кримінальних правопорушень проти статевої свободи, зокрема через запровадження нових редакцій низки статей: 152, 153 154 КК України [8]. Водночас головним нововведенням стало закріплення поняття «добровільної згоди», що дозволило наблизити українське законодавство до міжнародних стандартів.

Важливим етапом у розвитку кримінального законодавства України стало ухвалення Закону України від 14 березня 2018 року № 2334-VIII, яким було внесено зміни до розділу IV Особливої частини КК України. Зазначені законодавчі нововведення мали на меті посилення кримінально-правового захисту дітей від сексуальних зловживань. Зокрема, зміни стосувались положень статей 155 та 156 КК України [9].

Ще одним кроком у напрямі приведення національного кримінального законодавства у відповідність до міжнародних зобов'язань стала реалізація положень Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та насильства (далі – Лансаротська конвенція) шляхом прийняття Закону України від 18 лютого 2021 року № 1256-IX. Цим актом було внесено зміни до КК України, який було доповнено новою статтею 156-1 «Домагання дитини для сексуальних цілей» [1, 10].

Переходячи до аналізу проєкт КК України, відзначимо, що у ньому збережено

основні положення чинного КК України щодо кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості особи, із запропонуванням суттєвих змін у їх структурі та кваліфікації.

Розділ 4.5 «Кримінальні правопорушення проти сексуальної свободи та сексуальної недоторканості людини» розміщений у четвертій книзі – «Кримінальні правопорушення проти людини» [2]. Ми переконані, що поділ проєкту КК України на книги є доцільним та обґрунтованим з огляду на сучасні тенденції кодифікації кримінального законодавства, системність та логічність структури нормативного акту. Проте відбулась зміна назви самого розділу, яка за чинним КК України звучить «Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» на «Кримінальні правопорушення проти сексуальної свободи та сексуальної недоторканості людини» зумовлена кількома важливими передумовами. По-перше, використання терміну «сексуальна свобода та сексуальна недоторканість людини» замість «статева свобода та статева недоторканість особи» відображає більш сучасний і широкий підхід до визначення прав людини в цій сфері, адже визначення об'єкта цих посягань через категорію «статеві» зосереджує увагу виключно на їхній фізіологічній складовій. Однак завдана шкода є набагато глибшою, адже вона охоплює сексуальність як комплексну психофізіологічну характеристику людини. По-друге, хоча біологічних статей існує лише дві – чоловіча та жіноча, сексуальна різноманітність є значно ширшою. Внаслідок цього потерпіла особа може зазнати шкоди у таких аспектах своєї сексуальності, які не завжди безпосередньо пов'язані з її біологічною статтю.

У цьому контексті надзвичайно важливим є аналіз наскрізних категорій, зокрема таких як «добровільна згода» та «сексуальне проникнення», передбачених у статті 4.5.1, оскільки вони відіграють ключову роль у формуванні чітких підходів до кваліфікації відповідних кримінально-правових діянь [2]. Визначення поняття «добровільної згоди», запропоноване в проєкті КК України, має як позитивні аспекти, так і певні недоліки. Зокрема,

формулювання «однозначно виражена згода» може бути предметом неоднозначного тлумачення, що зумовлює потребу у його додатковій конкретизації.

Для забезпечення принципу правової визначеності доцільно уточнити, що згода має бути усвідомленою, добровільною та наданою без будь-яких форм примусу, психологічного тиску, шантажу або інших форм маніпулятивного впливу. Крім того, необхідним є закріплення положення про можливість відкликання згоди в будь-який момент, а також наголошення на тому, що її відсутність не може тлумачитися як мовчазне погодження. Такі положення відповідають міжнародним стандартам у сфері запобігання та протидії сексуальному насильству, зокрема нормам, передбаченим Стамбульською конвенцією [6].

Встановлення вікового обмеження для визначення добровільної згоди має ключове значення для окреслення правових меж і забезпечення захисту неповнолітніх від сексуальної експлуатації. Наразі в Україні цей вік становить 16 років, що передбачено статтею 155 КК України [1]. Робоча група запропонувала знизити цей поріг до 14 років. Відповідно, до досягнення цього віку будь-яка згода на статеві контакти не визнається добровільною.

Разом з тим, наразі відсутні публічно доступні дані про проведення фахових досліджень щодо визначення оптимального віку згоди, що, на нашу думку, є суттєвим недоліком. У більшості європейських країн вікова межа згоди становить 16 років, іноді – 15. Зниження його до 14 років в українському законодавстві може створити ризики, оскільки підлітки цього віку часто ще не є достатньо психологічно зрілими, що підвищує вразливість до маніпуляцій та сексуального насильства з боку значно старших осіб.

З огляду на вищезазначене, доцільним видається збереження віку згоди на рівні 16 років, що узгоджується з міжнародними стандартами. Якщо ж законодавець обере вік 14 років, необхідно запровадити додаткові запобіжні заходи – наприклад, обмеження щодо максимальної допустимої різниці у віці між партнерами (не більше 3–5 років), аби мінімізувати зазначені вище ризики.

Також зазначимо, що у проєкті нового КК Україна відсутня стаття, аналогічна до 155 чинного КК Україна, яка передбачала відповідальність за вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла відповідного віку. Відтепер будь-які дії сексуального характеру щодо осіб молодших за 14 років завжди кваліфікуються як зґвалтування (ст. 4.5.4) або сексуальне насильство без сексуального проникнення (ст. 4.5.5).

Запропоноване у проєкті Кримінального кодексу України визначення «сексуальне проникнення» суттєво розширює та конкретизує зміст цього поняття, усуваючи наявні прогалини чинного законодавства, де йдеться лише про проникнення за допомогою статевих органів або будь-яких предметів, нове формулювання охоплює всі основні способи: вагінальне, анальне та оральне проникнення будь-якою частиною тіла (зокрема рукою, пальцями) або стороннім предметом у тіло іншої особи без її згоди. Зазначене визначення узгоджується з положеннями Стамбульської конвенції, яка вимагає від держав-учасниць криміналізувати всі форми небажаного сексуального контакту, незалежно від способу його вчинення.

З огляду на потребу підвищення якості кримінально-правового регулювання, вважаємо за доцільне акцентувати увагу на окремих положеннях проєкту Кримінального кодексу України, зокрема щодо складів злочинів і провини, які наразі потребують додаткового уточнення. Їхня конкретизація сприятиме забезпеченню правової визначеності та ефективному застосуванню норм на практиці.

Так, статті 4.5.6 та 4.5.7 проєкту КК України мають спільну суть – втягнення особи у небажані сексуальні дії з третьою особою, що посягає на сексуальну свободу та сексуальну недоторканість людини. Водночас вони відрізняються за механізмом вчинення: у першому випадку застосовується примус, тоді як у другому – психологічний вплив або маніпуляція з боку дорослої особи щодо неповнолітнього. Ми переконані, що буде виправданим об'єднання зазначених статей в одну норму, оскільки в обох випадках маємо втручання у сексуальну автономію потерпілої

особи, незалежно від її віку або способу впливу. Такий підхід сприяв би систематизації законодавства та усуненню дублювань норм. Водночас у межах єдиної статті можливо передбачити диференціацію ступенів кримінальної відповідальності залежно від віку потерпілої особи та з чітким визначенням форм способу вчинення злочину – примушення або схиляння – що пропонується відобразити у статті 4.5.1 проєкту КК України.

Формулювання статті 4.5.8 проєкту КК України також має низку суттєвих недоліків, які можуть ускладнити правозастосування та залишити поза кримінальною відповідальністю певні суспільно небезпечні дії. Наразі вона передбачає покарання лише за розбещення через споглядання, демонстрацію або збут порнографії, але не встановлює відповідальності за примушення або схиляння дитини до оголення, участі у сексуалізованих розмовах чи виконання дій сексуального характеру, а також вчинення розпусних дій у присутності дитини. Тому доцільно доповнити статтю положеннями, які встановлюватимуть відповідальність за ці дії також. Крім того, необхідно уточнити формулювання щодо порнографічних матеріалів. Термін «порнографічний предмет» є застарілим та не відображає сучасних загроз, пов'язаних із цифровими технологіями. Доцільно використовувати ширший термін «порнографічні матеріали у будь-якій формі (зображення, відео, тексти, аудіо тощо)», що дозволить охопити всі можливі способи розповсюдження порнографічного контенту.

Наступне на що хочеться звернути увагу це виклад статті 4.5.9 проєкту КК України, що звичайно є позитивним кроком щодо імплементації міжнародних стандартів, оскільки недоторканність жінки є фундаментальним правом, яке гарантує її фізичну, моральну та психологічну безпеку [2]. Кожна жінка має право вільно розпоряджатися своїм тілом без примусу, насильства чи зовнішнього втручання. Проте, врахування недоторканності лише жінок у контексті цієї статті може створювати дисбаланс у забезпеченні гендерної рівності, оскільки чоловіки також можуть зазнавати примусу або каліцтва своїх

геніталій. Для дотримання принципу рівності та справедливості варто розширити диспозицію, додавши відповідальність за примушування або спонукання до калічення геніталій будь-якої особи, незалежно від статі. Удосконалений варіант статті може мати наступний вигляд:

Стаття 4.5.9. Примушування або спонукання особи до видалення чи калічення її геніталій

Особа, яка:

1) примушувала іншу особу до видалення її зовнішніх геніталій чи їх калічення, або

2) спонукала неповнолітню особу до цього, –

вчинила злочин 3 ступеня.

Останній підрозділ, присвячений провинам, містить статтю 4.5.10 проекту КК України, яка регулює питання сексуального домагання [2]. Наразі ця стаття включена до розділу, що стосується кримінальних правопорушень проти сексуальної свободи та сексуальної недоторканності людини. Однак такий підхід викликає сумніви, оскільки сексуальне домагання, перш за все, посягає на гідність людини, а не на її тілесну недоторканність про що вказано в диспозиції. Відповідно, місце цієї статті в структурі проекту КК України є предметом дискусії. Для чіткого та логічного правового регулювання доцільно перенести цю норму до розділу 4.4., який охоплює кримінальні правопорушення проти особистої свободи, честі та гідності людини.

Диспозиція статті охоплює як вербальні, так і невербальні форми сексуальних домагань, що є позитивним. Проте доцільно уточнити врахування повторюваних дій з можливим накопичувальним ефектом. Варто передбачити диференційну відповідальність залежно від тяжкості домагань: поодинокі випадки – як адміністративні правопорушення, а систематичні, принизливі або скоєні з використанням службового становища – як провини.

Висновки і пропозиції. Законодавство України щодо кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності поступово розвивається, адаптуючись до міжнародних стандар-

тів і викликів сучасного суспільства. Так, ухвалення КК України у 2001 році стало основою для подальшого розвитку цієї сфери. Особливо значущими були зміни 2018–2021 років, які враховували положення Стамбульської та Лансаротської конвенцій, а введення концепції добровільної згоди сприяло точнішому визначенню сексуального насильства та запобіганню його помилковій кваліфікації. Щодо проекту нового КК України, загалом він відображає сучасні тенденції кримінального права, спрямовані на ефективний захист прав людини, але потребує подальшого доопрацювання для досягнення більшої правової визначеності та відповідності міжнародним стандартам.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
2. Проект Кримінального кодексу України : URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code-arhiv>
RL: https://ips.ligazakon.net/document/view/kd0006?an=480034&ed=0000_00_00
4. Кримінальний кодекс УССР 1927 та 1934 років. URL: <https://museum.khpg.org/1162803736>
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 1064 с.
6. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11.05.2011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22.11.2018 р. № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#n555>
8. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06.12.2017 р. №2227-VIII. Дата оновлення: 11.01.2019.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-Viii#Text>

9. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо захисту дітей від сексуальних зловживань та сексуальної експлуатації : Закон України від 14.03.2018. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2334-19#Text>

10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Ланцаротської конвенції): Закон України від 18.02.2021 № 1256-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1256-20#Text>

Marienko A., Rozovenko E. Criminal offenses against sexual freedom and inviolability: the evolution of legislation from the current Criminal Code of Ukraine to the draft of the new one

The article presents a comprehensive analysis of the evolution of criminal law regulation concerning offenses against sexual freedom and sexual inviolability of the individual in Ukraine, with a particular focus on the adaptation of national legislation to international standards. The study covers the historical development of relevant legal norms, starting with the 1960 Criminal Code of the Ukrainian SSR, which reflected Soviet approaches to the criminalization of such acts, and concluding with the current Criminal Code of Ukraine, particularly considering the key legislative changes introduced between 2018 and 2021. These changes were a response to contemporary challenges, including the need to harmonize Ukrainian legislation with the international obligations undertaken by Ukraine in the context of European integration. Special attention is given to the influence of international legal instruments on the transformation of national criminal legislation. The study provides a detailed analysis of the role of the Istanbul Convention (Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence) and the Lanzarote Convention (Council of Europe Convention on the Protection of Children Against Sexual Exploitation and Sexual Abuse). The article also examines key innovations proposed in the draft of the new Criminal Code of Ukraine. In particular, it highlights a conceptual shift in terminology, where the term «sexual freedom» is suggested to replace the term «gender freedom» (a direct translation of the Ukrainian term), aligning with modern international approaches. The introduction of the concept of «voluntary consent» as a central element in the definition of crimes against sexual freedom represents a significant step towards compliance with international standards. Additionally, the draft provides a more detailed definition of «sexual penetration» and proposes new approaches to the classification of criminal offenses, allowing for more precise qualification of acts. At the same time, the article offers a critical analysis of the shortcomings of the draft Criminal Code of Ukraine. In particular, it draws attention to controversial aspects concerning the establishment of the age of voluntary consent, which raises debates in the context of protecting the rights of children and adolescents. The article also addresses issues in defining the boundaries of sexual harassment, which, in the draft, is formulated insufficiently clearly and may complicate law enforcement. Based on the analysis conducted, the article formulates a number of proposals for improving the provisions of the draft Criminal Code of Ukraine.

Key words: international standards, voluntary consent, criminal offenses, sexual freedom, sexual integrity.